

Zaburzenia w zachowaniu się dziecka: kłamie, zmyśla, fantazjuje, kradzieże dziecięce.

Referat przygotowany przez Iwonę Zygał

Przez zaburzenie w zachowaniu rozumiemy odchylenie od normy w zachowaniu się danego dziecka, przy czym za normę uznajemy zasady moralne, obyczaje i zwyczaje przyjęte w danym środowisku. Im większe odchylenie, tym silniej jest zaburzone zachowanie. W wieku wczesnoszkolnym łatwiej usunąć zaburzenia w zachowaniu niż w okresie dorastania. Niekiedy wystarczy zlikwidować przyczynę i zaburzenie ustępuje. Jeżeli dziecko nie mogło np. dorównać w nauce swym kolegom i stało się z tego powodu opryskliwe, po wyrównaniu braków na zajęciach reedukacyjnych wraca do normy. Najczęstszą przyczyną zaburzeń w tym wieku są właśnie niepowodzenia w nauce. Mogą one tkwić także w środowisku rodzinnym. Głównym powodem jest alkoholizm w rodzinie i niski poziom moralny. Dzieci w rodzinach alkoholików żyją w ciągłym strachu. Są zwykle niedożywione, zaniedbane, używają wulgarnego języka, są mściwe i agresywne. Poważną przeszkodą w przyswojeniu norm moralnych przez młodsze dzieci jest nieprzestrzeganie ich w środowisku rodzinnym. Oburzenie wywołuje fakt, że dziecku skradziono długopis, a jednocześnie nie wymierza się kary, gdy przyniosło do domu przedmiot nieznanego pochodzenia. Rodzice robią awantury, kiedy ich syn zostanie pobity przez innych, ale cieszą się, jeśli sam zwycięży w bójce itp. Zasady wpajane uczniom przez rodzinę i szkołę muszą być jednolite, zrozumiałe i zaakceptowane przez nich, gdyż tylko wówczas mogą skutecznie regulować ich zachowanie. W przeciwnym razie może powstać dwulicowość, moralność dostosowana do sytuacji. Kolejnym problemem jest przeciążenie zajęciami. Oprócz ogromnego i trudnego materiału w szkole rodzice tworzą dodatkowy program zajęć „dla dobra dziecka” zapominając o tym, że dziecko ma prawo do organizowania sobie wolnego czasu w/g. własnych zainteresowań i do odpoczynku.

Częstym przejawem zaburzonego zachowania jest wówczas niechęć do nauki i lekceważenie obowiązków szkolnych. Dziecko bywa nieposłuszne, kiedy zwątpi w słuszność stawianych mu wymagań lub kiedy uniemożliwi mu się realizację własnych pragnień. Brak posłuszeństwa łączy się często z kłamstwem. Dziecko postępując wbrew woli rodziców stwarza sobie fikcyjne argumenty. Gdy bawi się zbyt długo z kolegami, spóźnienie na obiad tłumaczy dodatkowymi zajęciami w szkole. Wprowadza w błąd w obawie przed karą. Jeśli przez kłamstwo można uzyskać przywileje bądź uniknąć kary, nie czują się winne. Wychowanie w poczuciu prawdy jest sprawą bardzo ważną. Przyzwyczajenie się do kłamstwa może z czasem przerodzić się w nawyk. Dlatego bardzo istotne jest zapobieganie kłamstwu dziecka. Ono musi zrozumieć, że kłamstwo po prostu nie opłaca się.

Poważnym przewinieniem są kradzieże. Przywłaszczanie cudzej własności przez dziecko może być spowodowane chęcią posiadania czegoś, czego mu brakuje. Uczeń, który nie ma odpowiednich przyborów szkolnych, zabiera cudzy długopis. Kradzieże wyrażają niekiedy protest dziecka, kiedy sądzi, że rodzice go nie kochają lub też wynikać z postawy antyspołecznej, podobnie jak złośliwe niszczenie roślinności czy przedmiotów wspólnego użytku. Zdecydowana reakcja rodziców i nauczycieli w szkole może oduczyć tego negatywnego zachowania się.

U dzieci w młodszym wieku szkolnym zdarzają się również przypadki włóczęgostwa i ucieczki z domu. Powody ucieczek najczęściej tkwią w rodzinie, w której dziecko nie znajduje oparcia, czuje się źle. Przyczyną może również być paniczny lęk przed surową karą, jeśli się jej spodziewa. Znane są przypadki znęcania się nad dzieckiem nie tylko ojca czy matki, ale także rodzeństwa. Ma to miejsce wówczas, jeśli pracujący rodzice przez cały dzień są poza domem. Ucieczki z domu często idą w parze z wagarami i są symptomem wykolejania się ucznia. W czasie ucieczki dziecko popełnia wiele przestępstw, zwłaszcza częste są kradzieże. Wagary i ucieczki z domu są rezultatem zaawansowanych trudności wychowawczych powstałych w skutek niewłaściwego wychowania w domu i szkole. W szkole zapobiec temu może ścisła kontrola obecności na każdej lekcji i częste kontakty z rodzicami oraz natychmiastowa reakcja w przypadku wykrycia takiego zjawiska. Lżejsze formy zaburzeń zachowania wyrażają się nadmierną skłonnością do kłótni i konfliktów z rówieśnikami. Jest to zjawisko spowodowane ujemnymi wzorcami życia rodzinnego. Kłócąc się ze sobą dzieci obrażają jedne drugich, obrzucają wyzwiskami. Takie dzieci nie są lubiane, nie znajdują sympatii w grupie. Należy zwracać baczność uwagę na jednostki aroganckie i na ich odnoszenie się do rodziców, nauczycieli i innych ludzi. Brak szacunku dla starszych może być spowodowany wyrządzoną dziecku krzywdą przez ojca lub matkę (otrzymanie niezasłużonej kary, doznany zawód). Opryskliwość względem nauczyciela, który zwraca uczniowi uwagę na niewłaściwe postępowanie lub źle wykonane zadanie, świadczy o wysoce zaburzonym zachowaniu. W prawidłowym wychowaniu dziecka w okresie wczesnoszkolnym najważniejsza jest profilaktyka, staranne zapobieganie powstaniu problemów wychowawczych. Sprzyja jej uregulowanie życia rodzinnego w taki sposób, aby stworzyć atmosferę wzajemnego szacunku, zrozumienia i spokoju. W okresie, kiedy nie daje się uniknąć ostrych zatargów i konfliktów między małżonkami, dobrze byłoby zasugerować rodzicom przeniesienie dziecka na pewien czas do dziadków. Po uregulowaniu wzajemnych stosunków dziecko powinno wrócić do rodziców.